

Z P R A V O D A J

K S L A V N O S T N Í M U V Ě Ř E J N Ě M U Z A S E D Á N Í

M N V

600 let
v a l š o v i c
1374 - 1974

Léta letí, zůstávají vzpomínky, vyprávění rodičů, babiček a dědečků, historické záznamy. Zpravidla každý člověk má určitý vztah ke své rodné obci. Ti, kteří zůstali ve svém rodišti, jsou hrdi na to, co pro svou obec vykonali, ti, které osud odvál do různých končin naší vlasti i mimo ni, se rádi vracejí v místa, kde se narodili a prožili své mládí.

Právem se nás ptají naše děti, co zde bylo v roce N-tém, jak se mohlo stát, že se Valšovice objevily na mapě jako náhodou ukápnutá červená kaňka v moři lesů.

Pověst vypráví, že Valšovice založil uhliř Valcha, který zde páčil v milířích dřevěné uhlí. Víme, je-li to pravda? Kdy se tak stalo? Nevíme! I naším předkům, kdyby se mezi námi objevili, museli bychom vysvětlit změny, které u nás nastaly právě tak, jako chceme Vás provést stručnou a skromnou historií o současnosti naší obce. Důležitým úkolem pro nás je, abychom historii o současnosti pravidelně doplňovali, aby zůstala zachovaná pro generace příští.

Poloha Valšovic a názvy místních tratí.

Obec leží asi 6 km na jih od Hranic a 30 km severovýchodně od okresního města Přerova, jako poslední obec spadající do oblasti Záhoří. Katastrální rozloha je 126 ha. Průměrná nadmořská výška je 370 m, nejvyšší bod v katastru je v horní zastavěné části obce 400 m, nejnižší bod 350 m se nachází v trati Mexik. Katastr je obklopen lesy a tvoří v nich jakousi velkou mýtinu.

Od 18 století nesly trati ve Valšovicích tyto názvy:

Horní Dálka, U kříže, Pod zahradí, U studýnky, Na Bařině, U Záruba, Pod revírem, Horní a Dolní Kout, Kopaniny, Zádubí, U Pána Krista, Medřicko, Zvoňácká, Horní a Dolní Trávník, U Včelína, Pastýřská, U Hraba, Přední a Zadní Hóšček, U Přéhona, Kučisko, Dolca, Na Jezírku, U Kopáca, Mezicestí, Pod Ostským cestama, Podloučí, U Nákelca, Záhumení, Přední, Mexik, Nákelec, Prádlo, Dolní Dálka.

Po hospodářsko-technické úpravě půdy v roce 1958 zůstaly tyto názvy:

Podzahradí, Pod revírem, Kopanina, Zádubí, Medřicko, Trávník, Pastýřská, Včelény, Hóščky, Kučisko, Dolca, Podlůčí, Záhumení, Mexik, Dolní Dálka.

Ne více vyskytujících se jmen: Král a Zdráhala.

Nejstarší rody v obci: Králů	čp. 1
Králíků	čp. 8
Kopřivů	čp. 11
Zdráhálů	čp. 12
Vavříků	čp. 17

P r a v ě k

První člověk se u nás objevuje teprve v době diluviální, t. j. po období ledovém. V době ledové sahala jižní hranice ledovce asi 45 km na jih do středu Moravy, takže celé Poodří bylo přikryto ledem až k Bělolínu - východně od Hranic. Když ledovec ustoupil na sever, objevil se první člověk a zanechal tu první památky po sobě. Tento první člověk byl divochem, živil se lovem; zbraní mu byl kyj, později si vyrobil kamenné nástroje. Žil zde s mamutem, sobem, nosorožcem, jeskynním medvědem, liškou a losem.

Při posuzování života v pravěku se nemůžeme omezit na jedinou osadu, ale je nutno si všimnout celého okolí. Valšovice spadají do oblasti Záhoří. Na Záhoří nemáme zatím doloženo sídliště prvních lidí, jako je tomu např. v Hranicích a v Předmostí u Přerova. Že zde putovali pravěcí lovci za stády mamutů svědčí nálezy mamutích kostí ve Valšovicích, nebo břídlíkový mlat, který byl nalezen v Rakově.

Po kamenné době následuje doba kovová asi 1.000 let před naším letopočtem. Nálezy: dýka, sekera, dláto, hrot, srp, jehlice, spona a jiné. Z další kultury Slovanské je málo nálezů; jen domácí nářadí, šperků je málo. Staroslovanské pohřebiště bylo objeveno u Tršic. Předvěké pohřebiště bylo objeveno u Němetic směrem k Hustopečím (kamenné nástroje a popelnice) v lese Doubravě. Podle ústního podání mělo být popelnicové naleziště rovněž na valšovsku v lesní trati Dolní Dálka, není však historicky podloženo.

Valšovice za feudalizmu - vznik Valšovic.

Vzhledem k tomu, že Valšovice byly a zůstaly dědinkou malou a nerozrůstaly se jako okolín obce, soudilo se, že vznikly až po husitských válkách jako pokračování osady "Kaly", která se měla nacházet Pod Maleníkem (dosud název lesní trati V Kalách). O této osadě však není v historických materiálech zmínky. K další doměnce, že valšovská mýtina uprostřed lesa vznikla působením uhlířů, kteří pálili v milířích dřevěné uhlí, jsou rovněž písemné doklady skoupé, i když se tato doměnka zdá být nejsprávnější. Nálezy černé hlíny - pozůstatky po dřevěném uhlí - v lesní trati Kučisko to dotvrzují.

Skutečností však zůstává, že nejstarší písemný doklad o existenci osady pochází z r.1371. Jsou to dva zápisy v zemských deskách olomouckých. V prvním Jeník z Dobrotic vložil Vokovi z Kravař a jeho dědicům do zemských desek vsi Paršovice (Pareschowice), Rakov (Racowé) a Valšovice (Waleschowice). Druhým zápisem Vok z Kravař vložil Ješkovi Hromadovi z Horky, jeho dědicům a jeho manželce Ofce, do zemských desek ves Pavlovice, své pozemky v Prusínkách a čtyři lány v Tučíně za vsi Valšovice, Paršovice a Rakov.

Tím se naše obec dostala do rozsáhlého komplexu Helfštejnského panství, v jehož svazku měla setrvat až do konce feudální éry v roce 1848. Na Helfštejnském panství se vystřídalo několik majitelů, včetně loupeživého Jana Menspeka z Menspeku, který byl nakonec donucen uloupené panství vrátit Jiříkovi Helfštejnskému z Kravař. Ten v roce 1447 zapsal celé panství Vokovi ze Sovince, s jehož osobou je spjato první známé privilegium pro vsi Helfštejnského panství z roku 1452.

Podle tohoto privilegia již mohli poddaní se svým majetkem volně nakládat. Povinnosti poddaných vůči vrchnosti v době předbělohorské byly poměrně mírné, v podobě platů a naturálních dávek. Zato však měli právo si vařit o senoseči pivo pro svou potřebu a pást svině v panských lesích v určeném počtu a pod. Po bitvě na Bílé hoře bylo panství darováno Ferdinandem II. olomouckému biskupovi Františkovi kardinálu Ditrichštejnovi. Touto změnou nastaly usedlíkům Valšovic kruté časy. Robotovat museli až šest dnů v týdnu a platy a dávky byly zdvojnásobeny. Obrat nastal až po zrušení roboty v roce 1848.

Původní starousedlíci ve Valšovicích byli zemědělci, lesní dělníci, obecní pastýř, revírník, hajný a podruzi. Půda byla v tomto držení:

1 svobodník	asi 100 mír
4 pololánici	asi 65 mír
1 revírník	asi 5 mír
1 hajný	asi 5 mír
12 domkářů	od 1 do 7 mír

Ostatní půda byla v držení obce jako pastvíska, později rozorána a dána do pachtu domkářům a bezzemkům.

Dvě zajímavosti jsou v držbě půdy ve Valšovicích:

1. Že "milostivá vrchnost" darovala valšovským bezzemkům 10 mír lesa v trati Mexik, které si tito vykučovali a proměnili v role a louky.

2. Asi 5 mír role v držení rodu Králů čp. 18 se původně nacházelo uprostřed panského lesa Nad rybníkem a byla později zaměněna za Kopaninu u hájenky. Tento nález je získán z ústního podání, archivní zápis nebyl dohledán.

Valšovice v letech 1900 - 1954.

Jako malá dědinka byla osadou spadající pod obecní správu obce Paršovice. V samosprávném orgánu měla osada zastoupení 2 - 5 mandáty. První radní - později místopředseda MNV - byl zpravidla občan z Valšovic a zastával funkci "zástupce osady", protože hospodaření osady bylo vedeno separátně s vlastním rozpočtem. Z tohoto rozpočtu musela osada přispívat např. v r.1905 - 1910 na budování silnice Paršovice - Zbrašov, v roce 1911 postavila osada vlastním nákladem školu, v roce 1912 vybuodovala osada spojovací cestu do Ústí, ve dvacátých letech byly vysazeny obecní sady a aleje, v r.1930 zakoupila osada 12 ha lesů a v roce 1931 provedla elektrifikaci vesnice. Že hospodařili tenkrát dobře, svědčí skutečnost, že budovali bez zadlužení obecního hospodářství, zásluhou příkladné svépomoci všech občanů. Osada se zadlužila až koupí lesa a elektrifikací.

Zástupci osady:	r.1902-1919	Josef Hapala	čp.10
	1919-1923	Antonín Král	čp. 1
	1923-1936	Antonín Králík	čp. 8
	1936-1943	Karel Číhal	čp. 7
	1943-1945	František Král	čp. 1
	1945-1946	Jar. Pecha st.	čp. 3
	1946-1948	Frant. Vavřík	čp.17
	1948-1954	Antonín Pírek	čp.31

Struktura obyvatelstva:

Podle sčítání lidu v r. 1900 měla osada 25 domovních čísel a 158 obyvatel. V roce 1930 bylo 33 domovních čísel a 177 obyvatel. S přibývajícím počtem domovních čísel se mění také charakter vesnice. Z původní rolnické osady se stává osada rolnicko-dělnická. Dělníci - většinou proslulí stavební odborníci - hledají zajištění pro případ krizí a sezonnost stavbařského řemesla v získávání půdy pachtem a zejména koupí pozemků od rozpadávajících se gruntů. Rozprodán byl grunt čp. 2.-Slováků a čp.7.-Vašíčků. Dále pak získávají drobní držitelé půdy pozemky v paršovském katastru na Hůrkách, odkoupených od gruntů paršovských. Tak už jest možno zaznamenat, že v roce 1930 byli podle držby půdy 3 samostatní rolníci, 7 chalupníků, 18 domkářů a 5 bezzemků. Dále pak byl v naší osadě 1 hostinec, jeden obchod smíšeným zbožím, jeden obchodník dobyt看em a jeden hajný. Správa polesí spadala až do roku 1954 do katastru obce Paršovice.

Školství a kultura:

Osada původně neměla školu, žáci docházeli do Paršovic. V roce 1911 byla postavena škola nákladem osady v obnosu přes 16.000,- korun. Práce na stavbě byla zahájena 24.5.1911 a kolaudována 4.9. téhož roku. Prvním správcem školy byl ustanoven Maxmilián Kořínek, definitivní učitel, rodák z Lipníka n/Bečvou, zakladatel školní kroniky.

Učitelé působící na naší škole:

1911 - 1926	Maxmilián Kořínek
1926 - 1932	Alois Lajtoch
1932 - 1934	Metoděj Babica
1934 - 1938	Ludvík Kratochvíl
1938 - 1945	Valentin Kužílek
1945 - 1949	František Osika
1949 - 1953	Mojmír Kryl
1953 - 1956	Jaroslav Rýpar
1956 - 1958	Marie Zápotocká

První spolek v osadě vůbec - Kroužek divadelních ochotníků - založil správce školy Alois Lajtoch v roce 1930, který si pořídil vlastní jeviště. Pod vedením zmíněného učitele sehráli místní ochotníci na tehdejší dobu několik náročných divadelních her. Tuto činnost obnovil opět správce školy Valentin Kužílek a Jaroslav Rýpar.

Škola byla zrušena v roce 1958 pro nedostatek žáků. Děti navštěvují školu při výhodném autobusovém spojení v Teplicích a Hranicích.

Památníky v obci:

Kříž - kombinace pískovce a železa s letopočtem 1857

Socha sv. Jana Nepomuckého

Kaple postavena bez určitého slou v r.1846

(zbourána v r.1965)

Podnět, na jehož základě byly tyto památníky postaveny, nebyl zjištěn.

Světové války:

Obě světové války přinesly občanům Valšovic mnoho útrap a strádání, jako všem národům světa. V první válce to postihlo nejvíce ženy, které kromě neustálého strachu z rekvizic třeba posledního živobytí a úzkosti o své manžely a syny, kteří narukovali do války, musely zvládnout veškeré polní a domácí práce. Doma zůstali jen výměnkáři a invalidé. Za obět v první světové válce padlo 12 občanů. V druhé světové válce nebylo obětí na životech. Někteří mladší občané byli totálně nasazeni v tzv. Reichu. Osada Valšovice byla osvobozena Rudou armádou dne 8.5.1945. První průzkumný oddíl přišel cestou od Ústí v 7,00 hodin ráno, nadšeně vítán všemi občany osady.

Z e m ě d ě l s t v í :

Poměrně výhodná poloha valšovského katastru, chráněná lesem proti větrům, lehčí půda, malá katastrální rozloha, to vše dávalo možnost k intenzivnímu hospodaření. Pěstovaly se hlavně obilniny, píce, krmná řepa, brambory a po první světové válce se počala pěstovat cukrovka. Z hospodářského zvířectva to byl hlavně skot a chov prasnic. Svě výrobky zpeněžovali valšovští zemědělci na trzích v Hranicích a částečně také v Lipníku. Strojených hnojiv se začalo používat v malé míře již před první světovou válkou. Nejvíce sužovalo naše zemědělce zamokření pozemků. Proto bylo v roce 1924 založeno Vodní družstvo a v roce 1925 odvodněna převážná část katastru. Iniciátory této akce byli Hapala Jos. čp.10, Zdráhala František čp. 26 a Král František čp. 1. Odvodnění

usnadnilo obdělávání pozemků, ale zejména přispělo k pro-
nikavému zvýšení hektarových výnosů. Před odvodněním bylo
dosahováno ku příkladu u obilovin 12 - 15 q/ha, po odvod-
nění to bylo 20 - 25 q/ha. Po rozšíření používání stroje-
ných hnojiv se hektarové výnosy u obilovin zvedly až na
30 q/ha.

V roce 1946 bylo založeno strojní družstvo, které za-
koupilo mláticí soupravu, která sloužila k vymláčení obilí
drobných zemědělců. V roce 1958 bylo založeno Jednotné ze-
mědělské družstvo, do něhož vstoupili všichni zemědělci.
JZD Valšovice jako samostatné zaniklo v roce 1965 sloučením
s JZD Paršovice. Od samotného založení si družstvo nevedlo
špatně a vykazovalo velmi dobré výsledky.

Předsedové valšovského JZD:

1958 - 1959	Antonie Navrátilová	čp. 19
1960 - 1961	Jaroslav Zamazal	z Malhotic
1962 - 1964	Antonín Mlčák	čp.9
1964 - 1965	Antonín Král	čp.1

Dnes je valšovský katastr součástí ekonomického celku "Mír"
se sídlem v Paršovicích, který se svými výsledky řadí mezi
přední zemědělské závody v okrese.

Les a jeho význam pro Valšovice:

Vzdálenost lesa od dědiny je jak se říká "co by kamenem
dohodil". Pro Valšovice a jeho obyvatele měl vždy a má dodnes
velký význam. Plnil nejen úlohu kulisy proti severním větrům,
jak již bylo v předcházející kapitole uvedeno. Les znamenal
pro většinu valšovských občanů také kus obživy. V lese byla

částečná pracovní příležitost pro ženy, zejména v období,
kdy na poli nebylo práce. Také v zimě, kdy byly zavřeny
stavby, našli stavbařští dělníci v lese sice skromný, ale
přece jen nějaký výdělek. Až do druhé světové války bylo
u nás výhradním palivem dříví. Toto bylo možno poměrně
velmi snadno získat za mírný poplatek v podobě klestí.
Tak zvané souší a holice, které nosily valšovské ženy
převážně v ndších na zádech, bylo určitou výpomocí v do-
mácnosti.

Nemalý význam pro chov skotu, který byl v minulosti
chován v množství, které nemohla valšovská políčka uživit,
byla píce, získávaná velmi pracně vyžínáním lesních cest
a kultur.

Rozsáhlé lesní komplexy hranicka a lipenska byly až
do I. pozemkové reformy v roce 1920 v držení lipenského
velkostatku Anthoniety Althanové. Paršovský revír se správou
ve Valšovicích byl v roce 1920 zestátněn a v roce 1922
byl předán jako účelové hospodářství Střední lesnické tech-
nické škole v Hranicích. Od roku 1956 nese toto polesí název
"Polesí Valšovice". Opatovský revír byl v držení velkostatku
až do roku 1945, kdy jej převzaly Československé státní lesy.

Místní jednota svazu požární ochrany:

V roce 1932 byl ve Valšovicích založen sbor dobrovolných hasičů. Zakládajících členů bylo 32, z toho činných 20 a přispívajících 18.

Složení prvního výboru hasičského sboru:

Zdráhala František	čp. 26	- starosta
Mlčák Antonín ml.	čp. 9	- náčelník
Vavřík František	čp. 17	- 1.podnáčelník
Kočajnar Antonín	čp. 15	- 2.podnáčelník
Pavlín Antonín	čp. 29	- samarit. četař

Členové výboru:

Vladimír Bělík, lesní správce
Karel Číhal čp. 7
František Zdráhala čp.20
Inocenc Král čp.13

Při této příležitosti je nutno vyzvednout dlouholetou činnost Františka Zdráhaly čp. 20, který vykonával funkci starosty téměř až do své smrti v roce 1952 a činnost dlouholetého náčelníka Antonína Mlčáka čp. 9.

Vzhledem k nepřetržité a řádné činnosti je možno konstatovat, že požárníci jsou nejstarší a nejaktivnější složkou v obci. Z protokolů se dovídáme, že zejména v začátcích to neměli zrovna lehké. Veškerou výzbroj, výstroj, dokonce požární nádrž a zbrojnici si museli vybudovat z vlastních prostředků. Tyto prostředky získávali z příspěvků a půjček od členů, ze zábav a různých akcí, které pořádali.

Hlavně velkou obětavostí zakládajících členů si zakoupili již v roce založení ruční stříkačku na koňskou příprěž. V roce 1933 vybudovali požární nádrž a v roce 1934 postavili požární zbrojnici. Kromě toho, že několikrát zasáhl místní sbor u požáru v místě i okolí, zúčastňovali se různých i velmi náročných soutěží, pořádali zábavy a různé akce s podchycením mládeže. Tím se stal místní sbor vlastně jedinou dobře fungující kulturní složkou v obci. V poslední době bylo u nás uspořádáno pět ročníků soutěže mládeže o "Pohár Záhoří".

Vesnická organizace KSČ ve Valšovicích:

Vesnická organizace KSČ ve Valšovicích byla založena dne 18.6.1945 - těsně po osvobození naší obce Sovětskou armádou. Právě tato událost měla značný vliv na vědomí našich členů, kteří vstupovali do KSČ. Počet zakládajících členů činil 31. Z těchto členů tvořili dvě třetiny dělníci, ostatní byli studenti a malozemědělci. Počet členů do 30 roků představoval jednu třetinu.

Během 29 leté činnosti naší organizace vyrostlo mnoho dobrých členů naší strany, s politickým rozhledem, přímým a otevřeným charakterem. Obohaceni těmito vlastnostmi stali se naši soudruzi i dobří funkcionáři v ostatních složkách v naší obci, počtem obyvatel malí, ale v uskutečněných akcích, hlavně ve zvelebení obce patří mezi nejaktivnější v okrese. Na všech akcích v obci se velkou mírou podíleli členové naší organizace.

V čele naší organizace KSČ se vystřídalo několik dobrých členů strany jako: s. Pecha Jar.st., s. Kala Konrád, s. Vavřík František, s. Pírek Antonín, s. Kočajnar Ladislav, s. Kočajnar Josef, s. Zdráhala Jaroslav a další. Uvedení předsedové se snažili pracovat v rámci linie strany ku prospěchu dělnické třídy a socialistické společnosti. Dále pak svou práci zaměřovali na výchovu mládeže. Nezapomínali na úzkou spolupráci s ostatními organizacemi v obci, t. j. MNV, PO a JZD, nad jejichž činností má VO KSČ kontrolu, což vyplývá z postavení vedoucí složky v obci.

Zvláště poslední dobou se tato spolupráce upevnila a již dnes dosáhla velmi dobrých výsledků na poli politickém, ekonomickém, agitačním a v neposlední řadě i ve vzájemných vztazích mezi jednotlivými občany naší obce.

Valšovice od roku 1954 dosud:

Odvěkým snem našich předků bylo odloučení od obce Paršovice. Usilováno o to bylo ve dvacátých a třicátých letech a podařilo se to až v roce 1954. Zásluhu na tomto odloučení má především bývalý tajemník ONV v Hranicích s. Josef Čajka, který byl při ustavení nové obce jmenován čestným občanem obce Valšovice. Nový MNV čekalo mnoho poměrně obtížné práce. Zejména to bylo založení a podpora JZD při počátečních obtížích. V roce 1958 byla adaptována prodejna Potravin, v roce 1962 byla vybudována autobusová čekárna, v roce 1966 byla postavena nová kaple, která má sloužit jako smuteční síň. Tato akce byla uskutečněna bez státní dotace, za spoluúčasti všech občanů.

V roce 1967 byla rozšířena požární zbrojnice o garáž pro požárnické auto. V roce 1968 byla rekonstruována nevyužitá školní budova a vybudováno místní pohostinství, nákladem 170.000,- Kčs. V roce 1970 byla zahájena výstavba místní kanalizace spolu s úpravou návsi, která byla dokončena v letošním roce nákladem 1,300.000,- Kčs. Většina těchto akcí byla uskutečněna obětavou svépomocí všech občanů pod vedením výborného organizátora, současného předsedy MNV s. Josefa Kočajnara čp. 40.

Předsedové MNV Valšovice:

1954 - 1957	Vavřík Hubert	čp. 25
1957 - 1960	Pírek Antonín	čp. 31
1960 - 1964	Kočajnar Josef	čp. 40
1964 - 1968	Vavřík František	čp. 17
1968 - 1969	Pecha Jaroslav	čp. 3
1970 - dosud	Kočajnar Josef	čp. 40

Podle sčítání lidu v roce 1970 bylo ve Valšovicích 40 domů, z toho trvale obydlených 48 bytů. Bylo 151 obyvatel, z toho 74 mužů a 77 žen.

MV NF Valšovice

OTS 74-07-07